

MESTO LEVOČA

V kronike historika a botanika Viktora Greschika sa uvádza legenda hovoriaca o tom, že po tatárskom vpáde sa prist'ahovalci, ktorými boli Sasi, rozhodli nájsť na Spiši miesto pre nové opevnené mesto. Zjavil sa im anjel a ukázal im vrch neďaleko dnešného mesta, zvaný „Stará Levoča“. Stavba mesta nebola podľa predstáv anjela. Nahneval sa a údajne za jednu noc Sasov i celé ich stavebné dielo preniesol na kopec, kde dnes stojí Levoča. Toto historické mesto, druhé zo šiestich slobodných kráľovských miest, azda v minulosti aj preto prekvitalo, že bolo pod stálou ochranou krídel anjela.

LEVOČA SKVOST SPIŠA ... ZASTÁVKY POZNÁVACEJ TRASY

1. Levočské námestie – miesto vychýrených výročných jarmokov

Ak by niekto navštívil levočský jarmok v 14. - 15. storočí, musel by rozprávať saskou nemčinou, aby sa dohodol s tunajšími mešťanmi. Tatári vykynožili takmer všetko domáce obyvateľstvo. Jarmočné námestie malo neobyčajnú atmosféru. Tóny potulných hudobníkov prehlušovali vravu kupujúcich i predávajúcich kováčov, pekárov, medovníkárov či iných remeselníkov, ktorí keď podvádzali zákazníkov, dostali od svojho cechu nemalú pokutu. V duchu týchto jarmokov sa nesie aj Karpaty remeselný trh. Koná sa každoročne v mesiaci august, v rámci festivalu Dni Majstra Pavla.

3. Dom Okolicsányi - Zsedányi

V roku 1550 sa práve z tohto domu rozšíril požiar, ktorý údajne za 1,5 hodiny zničil celé námestie. Oheň založil opitý výrobca pušného prachu, ktorý po požari ušiel do rodného Poľska. Levoča žiadala Poliakov o vydanie podpaláča, no tí odmietli s tým, že ho potrestajú sami. Vinníka údajne v Krakove upálili. V Levoči sa zachovali cenné písomnosti od roku 1550. Stredoveké písomnosti i stredoveká podoba mesta zmizli v plameňoch. Bolo to pre Levoču prelomové obdobie. Po požari udelil cisár Ferdinand I. zničenému mestu desaťročné daňové prázdny, čo prilákalo do mesta nové osobnosti.

5. Schwabov palác

Pôvodný dom dal na palác prebudovať Hans Schwab - medzinárodný kupec obchodujúci priamo s Viedňou, Krakowom, Norimbergom a inými európskymi mestami. Ešte pred svojou smrťou, v období rekatolizácie, poskytol priestory domu na bohoslužby evanjelickej cirkvi, ktorá musela svoj kostol vydat' jezuitom. Jeho syn Kristián Joachim bol vážnym lekárom doma aj v zahraničí. Preslávil sa prvenstvom v zavedení muzikoterapie do humánnej praxe. Začiatkom 20. storočia tu sídlila Zipsper Credit Bank. Dnes sa v priestoroch budovy nachádza Hotel Satel s pozoruhodným arkádovým dvorom.

7. Henkelova knižnica

Nad severnú predsieň Chrámu svätého Jakuba dal postaviť v rokoch 1515 - 1520 humanista dr. Ján Henkel, pôsobiaci v Levoči ako mestský farár, pravdepodobne prvú účelovú stavbu knižnice na Slovensku. Knižnica pozostávala z mnohých stredovekých kníh, ktoré majú v súčasnosti svoje miesto v knižnici levočskej evanjelickej cirkvi a z približne 500 kódexov a prvotlačí, ktoré sa dnes nachádzajú v rumunskej Alba Iulii. O významnosti stavby svedčí to, že tu boli okrem inej literatúry sústredené aj všetky vtedajšie Lutherove spisy a Melancthonove diela s vlastnoručným venovaním.

9. Múzeum špeciálneho školstva

Múzeum špeciálneho školstva v Levoči je špecializované zariadenie s celoslovenskou pôsobnosťou. Jeho cieľom je poukazať na základné problémy zdravotne postihnutej mládeže a občanov, na ich výchovu a vzdelávanie, celkové postavenie a primeranú integráciu v spoločnosti. Dokumentuje rozvoj špeciálneho školstva a špeciálnych zariadení Slovenskej republiky. Medzi zaujímavé exponáty, ktoré múzeum prezentuje nielen v stájej expozícii, ale aj vo svojich výstavách patria špeciálno-pedagogické pomôcky, pracovné prostriedky a výsledky práce žiakov špeciálnych škôl.

11. Mariánska hora

Mariánska hora s kostolom Navštívenia Panny Márie výrazne dotvára okolie mesta. Vede k nej lípová aleja z polovice 19. storočia s piatimi kaplnkami. Táto strmá cesta nesie meno zosnulého pápeža Jána Pavla II., ktorý navštívil mesto v roku 1995. Púte sa tu konajú každoročne prvý júlový víkend a navštevujú ich pútnici z celého Slovenska i zo zahraničia. Dňa 3. októbra 2005 bola práve Levoča a Mariánska hora vybraná za člena Európskeho združenia mariánskych pútnických miest jeho delegátmi. Začlenila sa tak medzi svetové pútnické centrá ako Lurdy, Mariazell, Czenstochowa, či Fatima.

2. Po stopách symbolu svätého Jakuba

Motív mušle zdobí v Levoči ne jeden dom. Zdobí aj klobúk svätého Jakuba na hlavnom oltári levočského kostola, ktorého je patrónom a to nie náhodou. Pritomnosť tela tohto svätca zachránila život mužovi, ktorý spadol do mora pri prevoze jeho ostatkov z Jeruzalema do Španielska, kde si svätý Jakub prial byť pochovaný. Keď sa muž z vody vynoril, bol celý obvešaný mušľami. Mušľa je starobylým symbolom pútnikov, ktorí si ju prišivali na klobúk. Používali mušľu aj ako univerzálny nástroj, ktorým sa dalo krájať, načierať vodu i použiť ho ako lyžicu. Tak mušľu údajne využíval i svätý Jakub.

4. Mestské divadlo

Počiatok histórie budovy siaha do 13. storočia. Nachádzali sa tu parné kúpele. V roku 1763 zriadilo mesto v budove hostinec a kaviareň, ktoré dostali meno „Zum Kayser von Österreich“. O sedem rokov neskôr sa tu skutočne ubytoval cisár Jozef II. V rokoch 1841 - 1853 bolo do priestorov vstavané divadlo a honosná tanečná sála, pýchou ktorej boli obrovské zrkadlá. Dnes sa tu nachádza divadlo - druhé najstaršie na Slovensku. V jeho reprezentačných priestoroch sa konal, okrem iných významných kongresov a sympózií aj V. summit prezidentov stredoeurópskych krajín.

6. Bývalá Rímskokatolícka ľudová škola – pôsobisko historika a botanika Viktora Greschika

Sídlom školy bola budova dnešného Mestského úradu. Viktor Greschik tu pôsobil ako učiteľ a aj ako riaditeľ v rokoch 1887 - 1914. Venoval sa výskumu tatranskej flóry. Zaujímal sa o dejiny Levoče a popísal skoro všetky historické pamiatky mesta. Vďaka jazykovým znalostiam prednášal na botanických kongresoch v zahraničí, no zúčastňoval sa aj miestnych aktivít. Na záhradkárskych výstavách v Levoči, v roku 1901, vystavoval 125 druhov jablk a hrušiek. Vybudoval si knižnicu, ktorá mala vyše osemtisíc zväzkov označených jeho exlibrisom. Založil tradíciu turistických sprievodcov po meste.

8. Domy šikovních levočských obchodníkov

Domy na východnej strane námestia sú prevažne jednoposchodové. Majiteľ s rodinou býval na prízemí a byty na poschodí prenajímali. V podkrovi boli sýpk a sklady, v zadných traktoch stodoly, maštale a voziarne. Obchodníci mali šťastie, že mesto bolo súčasťou tzv. Jantárovej cesty do Poľska, odkiaľ sa dovážala soľ, morské ryby, jantár a kam prúdilo železo, meď a oceľ. Zlatou baňou pre nich znamenalo právo skladu, ktoré Levoči udelili viacerí panovníci. Lacno nakupovali tovar od cudzích obchodníkov a za drahý peniaz ho predávali ďalej. Mestom prechádzala aj historická cesta Magna Via.

10. Kúria Probstnerovcov a Probstnerová cesta

Podnikateľská, kultúrne založená rodina sa výrazne zapísala do dejín Spiša. Jej členovia vlastnili bohatú knižnicu a venovali sa produkcii a réžii divadelných kúskov v komornom rodinnom prostredí. Najstarší, Adam Probstner, prišiel do Levoče v polovici 18. storočia a bol iba chudobnou nájomnou silou. Svoj majetok postupne a rozumne zveľadoval a dbal o vzdelanie svojich potomkov. Rodinným učiteľom bol štúrovec Janko Francisci. Práve jeden z členov rodiny dal namaľovať na hradby obraz Bielej panej, ktorý sa dnes nachádza na radnici. V areáli bývalej kúrie je nemocnica.

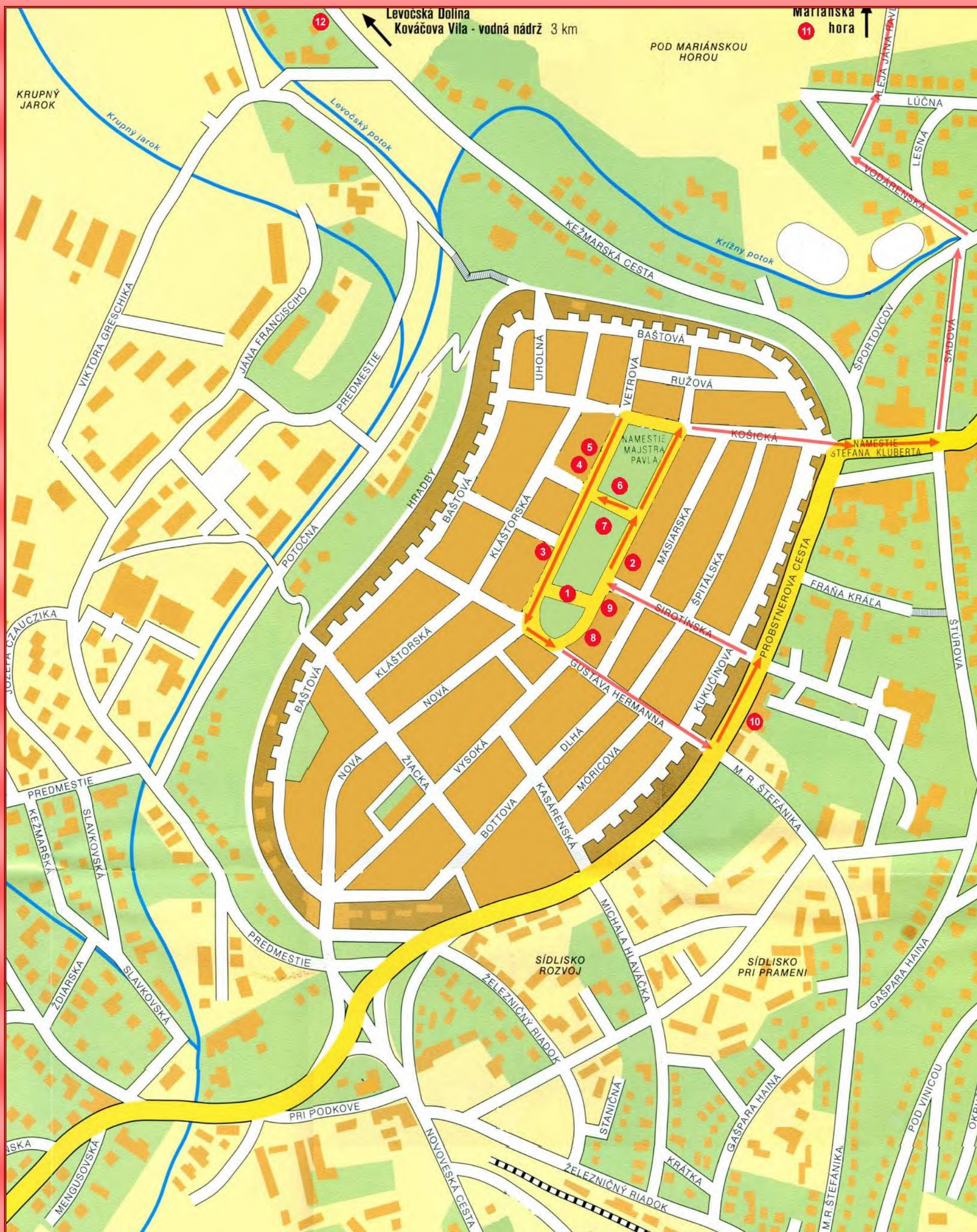

12. Kohwald - Uhliská

Kopec Kohwald nachádzajúci sa neďaleko mesta, bol miestom stretávania sa štúrovcov, ktorí odišli z Bratislavy na protest proti prenasledovaniu Ľudovíta Štúra študovať na Evanjelické lýceum do Levoče. Patril k nim Ján Botto, Janko Kráľ, Pavol Dobšínský, Vavro Šrobár, Janko Francisci a iní. Tu recitovali vlastenecké básne, spievali slovenské piesne a snívali o slovenskej štátnosti. V chránenom areáli je vysadený porast s viacerými exemplármi líp malolistých - symbolom Slovanstva, z ktorých šesť má vysokú historickú hodnotu.

1. Levočské námestie – miesto vychýrených výročných jarmokov 2. Po stopách symbolu svätého Jakuba 3. Dom Okolicsányi - Zsedányi 4. Mestské divadlo 5. Schwabov palác 6. Bývalá Rímskokatolícka ľudová škola – pôsobisko historika a botanika Viktora Greschika	7. Henkelova knižnica 8. Domy šikovných levočských obchodníkov 9. Múzeum špeciálneho školstva 10. Kúria Probstnerovcov a Probstnerová cesta 11. Mariánska hora 12. Kohwald - Uhliská

Použitá literatúra: Chalupecký, Ivan: Dejiny Levoče II., Kolektív autorov: Slovenské kráľovské mestá, Chleba Edmund: Levoča v dejinách, Kolektív autorov: Levoča – sprievodca mestom a okolím, Šeba, V. – Boháček, V.: Levoča a okolie, Lacika, Ján: Poznávame Slovensko – Spiš, **Fotografie:** Kostelníková Astrid, Rusnák Ernest, Informačná kancelária mesta Levoča, **Archívne materiály:** staré pohľadnice, **Digitálne spracovanie:** Útvar informatiky mesta Levoča